

Мар'яна Мирославівна ОСТАФІЙ

аспірантка кафедри державних та місцевих фінансів,
Львівська державна фінансова академія
вул. Медової Печери, 53, м. Львів, 79000, Україна
E-mail: mariana.ostafij@ukr.net
Телефон: +380938784023

**ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ
ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ**

Остафій, М. М. Податкове стимулювання підприємницького середовища в Україні через призму податкового стимулювання [Текст] / Мар'яна Мирославівна Остафій // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 16. – № 1. – С. 219-223. – ISSN 1993-0259.

Анотація

У статті досліджено основні чинники, що негативно впливають на розвиток підприємницького сектору і формують його податкову привабливість та бізнес-клімат.

Оцінювання підприємницького середовища здійснюється з огляду на інвестиційний клімат, рейтингові показники основних сфер щодо ведення бізнесу та податкову діяльність у цьому напрямку. Метою цієї методики виступає створення сприятливих умов для ведення бізнесу в межах національного економічного середовища. Запропоновано термін «економічне поле» для оцінки основних економічних показників, що мають прямий вплив на підприємництво. Досліджено основні економічні та податкові проблемні аспекти у цьому напрямку. У результаті дослідження окреслено основні чинники, які негативно впливають на привабливість підприємницького середовища: несприятливе макроекономічне середовище, недосконала законодавча база, обмежений доступ до фінансів, корупція, політична нестабільність та державна бюрократія, сфера управління, низький рівень інноваційного розвитку та впровадження інновацій, розвиток технологій, неефективна система оподаткування, яка створює бар'єри для розвитку підприємництва та стимулює тіньовий сектор економіки, рівень підготовки персоналу та ставлення працівників до своїх обов'язків.

Запропоновано інноваційний чинник стимулювання підприємницької діяльності у межах створення сприятливих податкових умов ведення бізнесу для студентів, що дозволить по-новому вплинути на макроекономічне середовище.

Ключові слова: підприємництво; «економічне поле»; інвестиційний клімат; індекс розвитку країн; проблемні фактори розвитку; податкові надходження.

Марьяна Мирославовна ОСТАФИЙ

**НАЛОГОВОЕ СТИМУЛИРОВАНИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ СРЕДЫ В УКРАИНЕ
ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ**

Аннотация

В статье исследованы основные факторы, которые негативно влияют на развитие предпринимательского сектора и формируют его налоговую привлекательность и бизнес-климат.

Оценивание предпринимательской среды осуществляется в интерпретации инвестиционного климата, рейтинговых показателей основных сфер относительно ведения бизнеса и налоговой деятельности в этом направлении. Целью данной методики выступает создание благоприятных условий для ведения бизнеса в пределах национальной экономической среды.

Автором предложен термин «экономическое поле» для оценки основных экономических показателей, имеющих прямое влияние на предпринимательство. Исследованы основные экономические и налоговые проблемные аспекты в этом направлении. В результате исследования сформированы основные факторы, что негативно влияют на привлекательность предпринимательской среды: неблагоприятная макроекономическая среда, несовершенная законодательная база, ограниченный доступ к финансам, коррупция, политическая нестабильность и государственная бюрократия, сфера управления, низкий уровень инновационного развития и внедрения инноваций, развитие технологий, неэффективная система

налогообложення, которая создает барьеры для развития предпринимательства и стимулирует теневой сектор экономики, уровень подготовки персонала и отношения работников к своим обязанностям. Предложен инновационный фактор стимулирования предпринимательской деятельности в пределах создания благоприятных налоговых условий ведения бизнеса для студентов, что позволит по-новому повлиять на макроэкономическую среду.

Ключевые слова: предпринимательство; «экономическое поле»; инвестиционный климат; индекс развития стран; проблемные факторы развития; налоговые поступления.

Maryana Myroslavivna OSTAFIY

PhD Student,
Lviv State Academy of Finance,
Medova Pechera str., 53, Lviv 79000, Ukraine
E-mail: mariana.ostafij@ukr.net
Telephone: +380938784023

TAX STIMULATION OF ENTERPRISE ENVIRONMENT IN UKRAINE THROUGH PRISM OF ECONOMIC FACTORS

Abstract

The basic factors that negatively influence upon the development of entrepreneurship sector and form its tax attractiveness and business climate are investigated in the article.

The evaluation of entrepreneurship environment is carried out in the interpretation of investment climate, rating indexes of the basic spheres in relation to the conduct of business and tax activity in this direction. The creation of favourable conditions of conducting businesses within the limits of national economic environment appears as the aim of the suggested methods. As a result of the research the author formed the basic factors that negatively influence the attractiveness of entrepreneurship environment: unfavorable macroeconomic environment, imperfect legislative base, limited access, to finances, corruption, political instability and state bureaucracy, management sphere, low level of innovative development and introduction of innovations, development of technologies, uneffective system of taxation, which creates barriers for development of enterprise and stimulates the shadow sector of economy, level of preparation of personnel and relation of workers to the duties. The author has suggested the term "an economic field" for the estimation of basic economic indicators that have a direct influence upon entrepreneurship. The basic economic and taxation problem aspects in this direction are researched. The innovative factors of stimulation of entrepreneurial activity within the limits of creation of favourable tax terms of conducting business for students that will allow to influence on a macroeconomic environment in a different way are considered in the article.

Keywords: entrepreneurship; "an economic field"; investment climate; development index of countries; problem factors of development; tax receipts.

JEL classification: H200, M210

Вступ

В умовах інтегрованого ринку, політичної нестабільності і невизначеності основним завданням для держави є правильний вибір стратегічних цілей і адекватних тактичних засобів у їх здійсненні. Пріоритетним завданням на сьогодні є стимулювання розвитку підприємництва, в тому числі і за рахунок податкової політики.

Дослідженням питань, що стосуються ефективної податкової політики та її удосконалення, займалися такі вчені та експерти: І. Білоус, Е. Вертхайнер, В. Вишневський, В. Гончарова, А. Захарін, Я. Литвененко, О. Молдован, М. Небава, А. Тищенко, Ю. Черкасова. Проблемні питання у цій сфері існують і надалі та потребують подальших досліджень.

Мета статті

Мета статті – сформулювати авторський підхід до оцінки стану проблем податкового стимулювання, щоб оцінити вплив економічних показників на підприємницький сектор.

Розвиток підприємницької діяльності в Україні виступає основним важелем розбудови економіки, адже саме воно визначає ділову активність національної економіки. У процесі підприємницької діяльності встановлюється безпосередній зв'язок працівників із капіталом, відбувається створення продукції, виконання робіт, надання послуг, забезпечується ефективна зайнятість населення то його

Виклад основного матеріалу дослідження

У сучасному форматі основними напрямками податкового стимулювання слід назвати: стабільне податкове законодавство, розміри податкових ставок, спеціальні податкові режими, спрощене адміністрування податків. Саме в цих напрямках необхідно проводити активну політику стимулювання.

З прийняттям Податкового кодексу України зменшилась кількість податків, відбулось поетапне зниження розмірів податкових ставок, удосконалилась процедура адміністрування податків.

Однак проблеми в бізнес-середовищі на сьогодні всі не вичерпані.

Податкове середовище прямо впливає на залучення інвестицій в Україні. Інвестиційний клімат в Україні є сприятливим, з високими потенціальними можливостями, але в новій інтерпретації світових та національних економічних ландшафтів потребує нових підходів.

Європейська бізнес-асоціація, оцінюючи інвестиційний клімат в Україні за такими напрямками, як: податкове законодавство, фіскальний тиск, податковий сервіс, вважає інвестиційну привабливість малого та середнього бізнесу кращою, а великий бізнес менш привабливим для інвесторів.

Голова ради директорів «IMSSGroup» зазначає: «Інвестиції в Україну є успішними». У кожній країні є свої проблеми, переваги, але особливості їх у тому, що вони не стоять на місці, а розвиваються, змінюються. Вони стають успішними, хтось 2 год. раніше, хтось 2 год. пізніше. І покращивши свої економічні результати, стали більш ефективними, вони змогли реформувати свою інфраструктуру. Україна рухається вперед, але ще не відкрила себе» [7].

Економічні показники мають пряму залежність з розвитком підприємництва, формують «економічне поле» та податкові стимули для його успішного функціонування.

У сучасних умовах інтегрованого ринку існує безліч престижних міжнародних рейтингів та оцінок рівня розвитку країн світу, які визначають рівень розвитку країни та її привабливість відносно країн-конкурентів.

Наприклад, одним із таких рейтингів є індекс глобальної конкурентоспроможності, що розраховується Всесвітнім економічним форумом на основі загальнодоступних даних і результатів опитування керівників компаній та охоплює 148 країн.

Результати щорічного звіту Всесвітнього економічного форуму свідчать, що Україна за 2013-2014 рік у рейтингу глобальної конкурентоспроможності займає 84 місце і, порівняно з минулим періодом, втратила 11 позицій. Лідерами рейтингу залишаються Швейцарія – 1-ше місце, Сінгапур – 2-ге місце, Фінляндія – 3-тє місце.

Основні сфери життя, що відображають індекс розвитку країн, мають безпосередній вплив на підприємницьку діяльність. За даними рейтингу, найвищі позиції займають великі обсяги ринку – 38 позиція, вища освіта та підготовка – 43 позиція, здоров'я та початкова освіта – 62 позиція, інфраструктура – 68 позиція. Трохи гірші результати у сфері трудових ресурсів – 84 позиція, впровадження інновацій – 93 позиція, розвиток технологій – 94 позиція, розвиток бізнесу – 97 позиція. Найнижчі результати спостерігаються у сфері макроекономічного середовища – 107 позиція, фінансовій сфері – 117 позиція, на ринку товарів та послуг – 124 позиція, в управлінській сфері – 137 позиція [8].

Найбільш проблемними факторами щодо ведення бізнесу в Україні вважають: обмежений доступ до фінансів, корупцію та державну бюрократію, податкове регулювання, розмір податків та політичну нестабільність. Менш негативно на бізнес-клімат впливає рівень кваліфікації працівників та професійна етика (рис.1).

Легкість ведення бізнесу в Україні найкраще відображена в результатах DuingBusines. У цьому рейтингу Україна серед 189 країн займає 112 позицію, порівняно із 2013 роком загальні показники зростання покращилися на 28 позицій. Позиції лідера у рейтингу легкості ведення бізнесу займає Сінгапур, Китай, Нова Зеландія, США, Данія.

Порівнюючи рейтинги ведення бізнесу за основними показниками, можна сказати, що відбулось позитивне зростання за такими показниками, як отримання дозволів на будівництво (на 145 позицій), реєстрація власності (61 позицію), кредитування (11 позицій), зниження податкового тягаря (4 позиції), реєстрація підприємств (3 позиції), без змін залишились міжнародна торгівля, виконання контрактів. А от підключення до системи енергозабезпечення змінило свій рейтинг на (-2) позиції, захист інвестора на (-1) позицію (табл.1).

Сьогодні у малому та середньому бізнесі України працює понад 5 мільйонів людей. Головними своїми проблемами підприємці називають недосконалу законодавчу базу, хабарництво то систему оподаткування.

Найбільший резерв податкових надходжень становить тіньовий сектор, лише за минулий рік оборот по податковій ямі становить більше 200 млрд. грн [7]. А дохід від податкових надходжень по зведеному бюджету становить понад 300 млрд грн. Уже з наступного року Міністерство доходів і зборів планує скоротити податкові ставки, а також упорядкувати перевірки: з певних сегментів бізнесу прибрати їх

взагалі, удосконалити систему електронного документообігу, ввести амністію капіталу.

Рис. 1. Фактори впливу на ведення бізнесу в Україні 2013-2014 роках, % [8]

Таблиця 1. Основні рейтингові показники ведення бізнесу в Україні 2014 року [9]

Показники	ДВ 2014 Рейтинг	ДВ 2013 Рейтинг	Зміна рейтингу
Реєстрація підприємства	47	50	3
Отримання дозволів на будівництво	41	186	145
Підключення до системи енергозабезпечення	172	170	-2
Реєстрація власності	97	158	61
Кредитування	13	24	11
Захист інвестора	128	127	-1
Податковий тягар	164	168	4
Міжнародна торгівля	148	148	Без змін
Обчислення виконання контрактів	45	45	Без змін

Таким чином, можна виокремити основні чинники, що негативно впливають на привабливість підприємницького середовища:

- несприятливе макроекономічне середовище;
- недосконала законодавча база;
- обмежений доступ до фінансів;
- корупція, політична нестабільність та державна бюрократія;
- сфера управління;
- низький рівень інноваційного розвитку та впровадження інновацій;
- розвиток технологій;
- неефективна система оподаткування, яка створює бар'єри для розвитку підприємництва та стимулює тіньовий сектор економіки;
- рівень підготовки персоналу та ставлення працівників до своїх обов'язків.

Ці та інші проблеми перешкоджають створенню нових підприємств та функціонуванню вже наявних. Для створення сприятливого підприємницького клімату ефективним є вживання таких заходів: удосконалення законодавчої бази, усунення прогалів та формування низки законів і нормативних актів, які регулюють питання підприємництва; запровадження для підприємств інноваційного податкового кредиту, можливості створювати спеціальні інвестиційні резерви; створення бізнес-інкубаторів, технопарків та інших установ, які співпрацюють з підприємствами та полегшують їх діяльність; створення сприятливих умов для розробки та впровадження інновацій, залучення іноземного капіталу й розширення ринків збуту. Це лише декілька пропозицій з розвитку вітчизняного підприємництва, але цей процес є досить складним та потребує посиленої участі та уваги органів державної влади та

об'єднань підприємців. Держава повинна виступати не контролюючим органом, а партнером у сфері стимулювання підприємницької діяльності та формування сприятливого бізнес-середовища.

Аккоффа Р. зазначає: «Тільки через креативне мислення та інноваційність можливо трансформувати суспільство в таке, яке здатне на більш справедливий розподіл добробуту, якості життя, можливості розвитку...» [10].

На нашу думку, особливу увагу в умовах інтегрованого ринку потрібно зосередити на податковому стимулюванні та підтримці підприємницької діяльності студентів. Адже саме молоде покоління є основним генератором ідей та інновацій. Вони впевнені у собі, цілеспрямовані, азартні та не бояться нововведень. Тому важливим є створення для них сприятливого податкового клімату: звільнення від податків на початку діяльності, надання студентських кредитів на ведення бізнесу, створення умов для поєднання підприємництва і навчання.

Надалі потрібно зосередити дослідження саме на податковому стимулюванні підприємництва та підтримці підприємницької діяльності студентів. Саме завдяки створенню можливостей для розвитку бізнесу для різних вікових верств населення буде можливість побудувати нове інноваційне суспільство, що інтегрується в нову інтерактивну площину. Для вирішення внутрішніх проблем слід відкривати і застосовувати різноманітні методи ведення бізнесу, пошук ідей, що сприяють прогресу і розвитку та перетворюють її на сильного конкурента.

Список літератури

1. Вишневецький, В. *Налоговая политика и экономическая теория [Текст] / В. Вишневецький // Экономика Украины. – 2007. – №9 (550). – С.4-21.*
2. Небава, М. І. *Тенденції розвитку малого бізнесу в умовах нового податкового кодексу [Текст] / М. І. Небава, Ю. І. Черкасова // Экономика та управління підприємствами. – 2011. – С. 87-89.*
3. Молдован, О. О. *Податкова реформа в Україні: перші підсумки та результати [Текст] / О. О. Молдован // Вісник Національного інституту стратегічних досліджень. – 2011.*
4. Гончарова, В. Г. *Теоретико-методичні підходи до формування та реалізації податкової політики на регіональному рівні [Текст] / В. Г. Гончарова // Запорізький національний університет. – 2012.*
5. Литвененко, Я. В. *Податкова політика: навч. посіб. / Я. В. Литвененко. – К.: МАУП, 2010. – 224с.*
6. Білоус, І. *Прес-брифінг в Українському кризовому медіа центрі від 03 квітня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minrd.gov.ua>.*
7. Вертхаймер, Е. *Шляхи покращення інвестиційного клімату в Україні [Текст] / Е. Вертхаймер // Панельна дискусія "DoingBusinessinUkraine" від 13 червня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minrd.gov.ua>.*
8. *Аналіз індексу конкурентоспроможності України 2013-2014 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.infolight.org.ua>.*
9. *Результати легкості ведення бізнесу в Україні в 2013-2014 роках за матеріалами DoingBusiness [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://http://www.doingbusiness.org.ua>.*
10. Ackoff, R. *Redesigning Society [Текст] / R. L. Ackoff, Sh. Rovin. – Stanford, California : StanfordUniversityPress, 2003. – 184 p.*

References

1. Vishnevsky, V. (2007). *Tax Policy and Economic Theory. Economy of Ukraine*, 9 (550, 4-21).
2. Nebava, M. I. & Cherkasova, Y. I. (2011). *Trends small businesses in the new tax code. Economy and management of enterprises*, 87-89.
3. Moldovan, O. (2011). *Tax Reform in Ukraine: first results and outcomes. Bulletin of the National Institute for Strategic Studies*.
4. Goncharov, V. G. (2012). *Theoretical and methodological approaches to the formulation and implementation of fiscal policy at the regional level. Zaporizhzhya National University*.
5. Lytvenenko, Y. (2010). *Tax Policy*. - Kyiv: AIDP.
6. Bilous, I. (2014). *Press Briefing crisis in Ukrainian media center on April 3, 2014. Retrieved April 15, 2014, from : <http://www.minrd.gov.ua>.*
7. Wertheimer, E. (2013). *Ways of improving the investment climate in Ukraine. Panel Discussion "DoingBusinessinUkraine" on June 13, 2013. Retrieved April 15, 2014, from : <http://www.minrd.gov.ua>.*
8. *Analysis of Competitiveness Index 2013-2014 years Ukraine. (2014). Retrieved April 15, 2014, from : <http://www.infolight.org.ua>.*
9. *Results ease of doing business in Ukraine in 2013-2014 for materials DoingBusiness. (2014). Retrieved April 15, 2014, from : <http://http://www.doingbusiness.org.ua>.*
10. Ackoff, R & Rovin, Sh. (2003). *Redesigning Society*. - Stanford, California: Stanford University Press.

Стаття надійшла до редакції 20.05.2014 р.